

OBEC OLŠAVICA, 053 73 OLŠAVICA

Obecný úřad Olšavica č. 94, tel.: 053/4699047, e-mail: ocuolsavica@gmail.com

Individuálna výročná správa

Obce Olšavica

za rok 2022

Starosta obce: Michal Kašelák

OBSAH	str.
1. Identifikačné údaje obce	3
2. Organizačná štruktúra obce a identifikácia vedúcich predstaviteľov	3
3. Poslanie, vízie, ciele	4
4. Základná charakteristika obce	4
4.1 Geografické údaje	4
4.2 Demografické údaje	5
4.3 Ekonomické údaje	5
4.4 Symboly obce	5
4.5 História obce	6
4.6 Pamiatky	9
4.7 Výchova a vzdelávanie	13
4.8 Zdravotníctvo	13
4.9 Sociálne zabezpečenie	13
4.10 Hospodárstvo	13
5. Informácia o vývoji obce z pohľadu rozpočtovníctva	14
5.1 Plnenie príjmov a čerpanie výdavkov za rok 2022	14
5.2 Prebytok/schodok rozpočtového hospodárenia za rok 2022	15
5.3 Rozpočet na roky 2023 - 2025	15
6. Informácie o vývoji z pohľadu účtovníctva	16
6.1 Majetok	16
6.2 Zdroje krytia	16
6.3 Pohľadávky	17
6.4 Záväzky	17
7. Hospodársky výsledok za rok 2022 – vývoj nákladov a výnosov	17
8. Ostatné dôležité informácie	18
8.1 Prijaté granty a transfery	18
8.2 Poskytnuté dotácie	19
8.3 Udalosti osobitného významu po skončení účtovného obdobia	19

1. Identifikačné údaje:

Názov : Obec Olšavica
Adresa : Obecný úrad Olšavica, Olšavica č. 94, 053 73
e-mail : ocuolsavica@gmail.com
IČO : 00329444
DIČ : 2020727731
Právna forma : právnická osoba

2. Organizačná štruktúra obce Olšavica

Starosta obce: Mikuláš Demočko do 30. 11. 2022
Michal Kešeľák od 30. 11. 2022

Zástupca starostu: Ing. Mgr. Alžbeta Rusiňáková
Hlavný kontrolór obce: JUDr. Lýdia Budziňáková

Obecné zastupiteľstvo: **do 30. 11. 2022**

Alžbeta Beličáková
Milan Demočko
Michal Kešeľák
Ing. Jozef Korchňák
Ing. Marek Rusiňák

od 30. 11. 2022

Mikuláš Beličák
Ján Brindza
Milan Demočko
Ing. Marek Rusiňák
Ing. Mgr. Alžbeta Rusiňáková

Obecný úrad: Mária Hrnčiarová – administratívny referent obce do 31. 05. 2022
Ivana Petaková - administratívny referent obce od 01. 06. 2022

Materská škola so školskou jedálňou Olšavica bez právnej subjektivity
Kristína Repaková - kumulovaná funkcia: riaditeľka MŠ a riaditeľka
školskej jedálne Olšavica do 31. 08. 2022
Mgr. Alena Kešeľáková – kumulovaná funkcia riaditeľka MŠ a vedúca
školskej jedálne Olšavica – od 01. 09. 2022
Mária Grinčová - kuchárka školskej jedálne

Rozpočtové organizácie obce : obec nemá rozpočtovú ani príspevkovú organizáciu

Základné funkcie Obce Olšavica sú, že samostatne rozhoduje a uskutočňuje úkony súvisiace so správou obce a jej majetku, všetky úlohy, ktoré je v rámci samosprávnej pôsobnosti ukladá zabezpečovať zákon.

Orgánmi Obce Olšavica sú starosta obce a obecné zastupiteľstvo. Starosta obce Michal Kešľač je predstaviteľom a najvyšším výkonným orgánom obce. Zvoláva a vedie zasadnutia obecného zastupiteľstva a je štatutárom obce vo vzťahu k fyzickým a právnickým osobám, je štatutárnym orgánom majetkovo-právnych veciach, v pracovno-právnych a administratívno-správnych veciach je správnym orgánom, môže pozastaviť rozhodnutie zastupiteľstva, ak sa domnieva, že je protizákonné, alebo pre obec nevýhodné (obecné zastupiteľstvo však nadpolovičnou väčšinou hlasov všetkých poslancov môže uznesenie potvrdiť) a môže fyzickej a právnickej osobe oprávnenej na podnikanie udeliť pokutu. Starostu počas neprítomnosti, alebo nespôsobilosti na výkon zastupuje zástupca, ktorého na návrh starostu volí zastupiteľstvo a zároveň určí rozsah jeho pôsobnosti.

Obecné zastupiteľstvo: je zastupiteľským zborom obce, zloženým z poslancov zvolených v priamych voľbách obyvateľmi obce na dobu štyroch rokov.

Obecné zastupiteľstvo rozhoduje o základných otázkach života obce: určuje zásady hospodárenia, schvaľuje rozpočet obce, schvaľuje územný plán, rozhoduje o miestnych daniach, vyhlasuje hlasovanie obyvateľov, uznáva sa na nariadeniach, schvaľuje dohody o medzinárodnej spolupráci, určuje organizáciu úradu, schvaľuje poriadok odmeňovania, zriaďuje a zrušuje rozpočtové a príspevkové organizácie, schvaľuje združovanie obecných prostriedkov, zriaďuje a zrušuje výkonné orgány obce, udeľuje čestné občianstvo, ustanovuje symboly obce

Obecné zastupiteľstvo môže podľa potreby zriaďiť a zrušiť stále, alebo dočasné kontrolné, výkonné, alebo poradné orgány. V pôsobnosti obce Olšavica nemáme zriadené komisie.

Schválené právne normy obce Olšavica:

V roku 2022 neboli schválené ani novelizované žiadne nové normy obce.

3. Poslanie, vízie, ciele

Poslanie obce: rozvíjať obec, riešiť základné otázky zo života obce ako aj ich občanov.

Vízie obce : vytvoriť pre svojich občanov miesto pre pokojné bývanie, v zdravom a čistom prostredí.

Ciele : komunikácia s obyvateľmi obce, starostlivosť o starých a nevládných ľudí, zvyšovanie kvality života, vytváranie voľno časových aktivít a možnosti kultúrno-spoločenského a športového vyžitia obci, poskytovať svojim obyvateľom priaznivé podmienky pre záujmové, kultúrne, športové a iné využitie, ako aj možnosti oddychu a rekreácie.

4. Základná charakteristika Obce Olšavica

Obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky. Obec je

právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami. Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov.

4.1 Geografické údaje

Olšavica sa rozprestiera v údolí, pozdĺž potoka Olšavica v Levočských vrchoch. Južná časť chotára je odlesnená, v severnej časti sú pasienky a smrekové lesy s prímiesou buka. V chotári obce sa nachádzajú minerálne pramene a podzemné dutiny, miestami zosuvy. Obec patrí k starším sídelným celkom na Spiši. Ako novozaložená osada sa spomína v prvej písomnej zmienke v r. 1308. K obci je pričlenená osada Podproč, ktorá je v súčasnosti predovšetkým chalupárskou lokalitou.

Susedné mestá a obce : Brutovce, Nižné Repaše

Celková rozloha obce : 1761 ha

Nadmorská výška : 800 m n.m.

4.2 Demografické údaje

Počet obyvateľov k 31. 12. 2022: 261

Z toho: do 18 rokov : 34

nad 18 rokov : 227

Narodených : 3

Úmrtia : 7

Sobáše : 1

Prihlásených na TP : 6

Odhlásených z TP : 2

Národnostná štruktúra : 100 % slovenská národnosť

Štruktúra obyvateľstva podľa náboženského významu : 95 % gréckokatolícka cirkev,
5 % rímskokatolícka cirkev

4.3 Ekonomické údaje

Nezamestnanosť v obci : nezamestnaných cca 4 %

4.4 Symboly obce

Symboly obce Olšavica sú zapísane v Heraldickom registri Slovenskej republiky pod signatúrou 0-39/98. Historickým symbolom Olšavice je cirkevný motív. Patrónom kostola a obce je sv. Mikuláš, ktorého figúrka sa nachádza aj na pečati, ktorú obec používala už koncom 17. storočia.

Erb obce : podkladom erbu obce bol pravdepodobne odtlačok pečatidla z konca 17. storočia s kruhopolisom SIGILLYM PAGI PLSAVICZIENSIS, vyskytujúci sa na písomnostiach z 3. mája 1985 a 19. novembra 1966. Erb má takúto podobu: v zelenom štíte medzi dvoma striebornými jelšovými vetvami strieborný opát v striebornej, zlatom zdobenej mitre, v zelenom ornáte paliom, pravou držiaci zlatú položenú knihu, na nej tri rovnaké jablká, v ľavici zlatú berlu.

Vlajka obce : pozostáva z piatich pozdĺžnych pruhov vo farbách žltej (2/8), zelenej (1/8), bielej (1/8), žltej (1/8) a zelenej (2/8). Vlajka má pomer strán 2:3 a ukončená je tromi cípmi, t.j. dvoma zosťihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu.

4.5 História obce

K svojráznym obciam východnej časti Levočských vrchov s bohatou tradíciou a históriou patrí obec Olšavica, v minulosti nazývaná - Olsowycha, Elsayycha, Olsawicza, Olschawitz, Olyschawicza, Olšavica, lat. Olsavicz, maď. Olsavica, Nagyolsva, nem. Olschau. Chotár obce v nadmorskej výške 800 m tvoria lúky, pasienky a lesy a samotná obec sa rozprestiera v údolí, pozdĺž potoka Olšavica.

Obec patrí k starším sídelným celkom tejto časti Spiša. V prvej písomnej zmienke z roku 1308 sa uvádza ako osada, ktorá má byť novo založená. V tom istom roku spišský prepoš Pavol udelil Mikulášovi Sigrayovi, synovi Dionýza, kastelána Spišského hradu, možnosť postaviť v Olšavici kostol zasvätený sv. Mikulášovi a obsadiť ho farárom. Olšavica v tom čase z veľkej časti patrila rodine Sigrayovcov. Okrem nich sa v roku 1321, pri obnovení hraníc olšavského chotára, spomína ako zemepán aj Bartolomej, syn Pongráca de Polanch. V 14. a 15. storočí sa okrem Sigrayovcov, najmä v listinách Spišskej kapituly spomína aj rodina Pavla z Olšavice. V

rokoch 1400-1424 sa Ján z Olšavice stal spišským kastelánom a podžupanom.

V 15. a 16. storočí sa vo viacerých oblastiach Spiša, na základe valašského práva, usadzujú Rusíni (Ruthéni). Jednou z obcí takto kolonizovaných je aj Olšavica. Rusíni si so sebou prinášajú aj východný obrad, ktorému zostali verní po celé storočia. Výraznejšie sa neujala ani reformácia, i keď ju presadzovali najmä noví zemepáni, rodiny Gorgey a Bertoty. V kanonickej vizitácii Petra Pazmána z roku 1629, sa uvádza, že známy konvertita, pôvodne spišský prepoš Ján Horváth, odňal Spišskej

kapitule troch poddaných v obci Olšavica a prepísal ich na svojho služobníka Svanczara. Po Svanczarovej smrti Kapitula svoje majetky získala späť, ale jeho príbuzní ju žalovali. Spišský župan Krištof Thurzo, ktorému bol tento majetok až do rozhodnutia súdu zverený, nevedno akým spôsobom ho dal do vlastníctva Andrejovi Berzeviczymu. Napriek uplatňovaniu patronátneho práva a snahám zemepánov presadiť nové vierovyznanie si obyvateľstvo s veľkou pravdepodobnosťou zachovalo svoju liturgiu a obrady. Podľa záznamov farskej kroniky v roku 1664 olšavský richtár Gabriel a obecní prísažní Demko Ruszin, Michal Szakmar a celá obec s

povolením zemepánov si za kňaza zvolili a pozvali torysského duchovného Jána Skolnika aby - "vyplnili sme nadalej naboženstvi naše grecke".

Svedčí o tom aj fakt, že v čase oficiálnej rekatolizácie v údajoch z kanonickej vizitácie z roku 1700 sa farnosť Olšavica spomína v Bratstve farárov uniátskeho rítu a z celkového počtu 351 obyvateľov sa ku grekokatolíkom hlási 348 a len 3 sú uvedení ako nekatolíci. Zásahu na tom mohol mať grékokatolícky kňaz Ján Jamborský, ktorý podľa správy, v tom čase pôsobil v Olšavici 25 rokov. Z tých čias sa zachovala medzi obyvateľmi zaujímavá legenda. Na pôvodných masívnych drevených dverách kostola (dnes sú už muzeálnym exponátom), je dodnes hlboký zárez, ktorý údajne úderom šable urobil zúrivý vojak, v ústnej tradícii Turek, v starej kronike obce sa spomína kurucký povstalec, ktorý sa dobíjal, ale nedostal do kostola, kde sa utieklo a zabarikádovalo obyvateľstvo obce. Z popisu farnosti a obce farárom Jána Ladižinským z 2. polovice 18. storočia je zrejmé, že obec sa v tom čase rozrástla. V obci bola škola, stará fara, ktorú v roku 1792 prebudoval miestny farár Ján Orincsaí a existovali tu dva cintoríny - starý, za kostolom a nový za starou farou, smerom ku škole a bol udržiavaný darom Andreja Kochana. K farnosti patrila filiálna obec Poproč. Obec v tom čase preslávili dvaja rodáci, mukačevskí biskupi Šimon Štefan a Michal Manuel Olšavskí. Najmä Michal Manuel Olšavský sa významne zaslúžil o zrovnoprávenie grékokatolíckeho duchovenstva a

osamostatnenie Mukačevského biskupstva z podriadenosti biskupstvu v Egri.

V 19. storočí sa vlastníkmí veľkej časti chotára stali Vavrínek Jamborský a Karol Ujfalussy, avšak od 2. polovice storočia pôdu postupne odkúpili tunajší sedliaci. Okrem poľnohospodárstva živilo tunajších ľudí aj remeslo, ktorému sa v duchu remeselných tradícií priúčali v neďalekých mestách Spišskom Podhradí a Levoči, ale skúsenosti čerpali aj na vandrovkách po Európe. Neľahký život donútil mnohých Olšavianov na čas alebo natrvalo

odišť za prácou do Ameriky. V roku 1908 žilo v obci 615 obyvateľov, z toho 553 grékokatolíkov, 33 katolíkov a 29 židov, pričom sa väčšina národnostne hlásila k Rusínom. Novšie dejiny obce sú tragicky poznamenané udalosťami dvoch svetových vojen. Po druhej svetovej vojne viaceré rodiny odišli do severozápadných Čiech, do Sudet. Niektorí sa vrátili, mnohí zostali a ich potomkovia sú dnes už občanmi iného štátu. Osudy mnohých ťažko poznamenali 50-té roky, ktoré priniesli násilné združstevňovanie a likvidáciu grékokatolíckej cirkvi. V duchu dávnej tradície vieru svojich otcov nezradili. Obyvatelia neprijali ponúkané pravoslávie a na bohoslužby chodievali do rímskokatolíckeho kostola v Brutovciach až do roku

1968, kedy sa do dediny vrátil grékokatolícky kňaz. V roku 1959 bolo založené JRD Mier Olšavica, kde našli mnohí pracovné príležitosti. Mladšia generácia hľadala a hľadá možnosti seberealizácie mimo rodnej obce. Tento nepriaznivý vývoj sa v poslednej dobe snažia viacerými aktivitami mladí i starí obyvatelia obce zastaviť. 50-té roky priniesli násilné združstevňovanie a likvidáciu grékokatolíckej cirkvi. Nech k tomu prispeje i tohoročné významné jubileum obce, ktorej história tvorí dôležitú súčasť dejín Spiša a na ktorú môžu byť všetci rodáci právom hrdí.

Nemým svedkom najstarších dejín obce je farský kostol zasvätený sv. Mikulášovi, postavený na mierne vyvýšenom teréne a dodnes obohnaný múrom so vstupnou bránou. Pravdepodobne už k výstavbe tohto kostola sa viaže listina zo **4. mája 1308**, v ktorej spišský prepošť Pavol povolil Mikulášovi Sigrayovi stavbu kostola v tej dobe obnovennej obce s právom uviesť do neho farára. To samo o sebe svedčí, že obci i kostolu bol prikladaný značný význam. Kostol bol postavený ako jednoduchý typ pozostávajúci z troch základných pôdorysných jednotiek - presbytéria, lode a veže. Z dnešného stavu sa dá usúdiť, že priestorové cítenie stavby a kamenné články - ostenia okien, klenba presbytéria, vstupný portál do sakristie a kamenné pastofórium - zodpovedajú veľmi kvalitným stavebným prácam, ktoré sa pred polovicou 14. storočia realizovali prevažne vo väčších sídelných celkoch a prezrádzajú vysoké nároky a vkus objednávateľa. Tieto kamenné jednoduché typy pozostávajúce z troch základných pôdorysných jednotiek - presbytéria, lode a veže. Z dnešného stavu sa dá usúdiť, že priestorové cítenie stavby a kamenné články - ostenia okien, klenba presbytéria, vstupný portál do sakristie a kamenné pastofórium - zodpovedajú veľmi kvalitným stavebným prácam, ktoré sa pred polovicou 14. storočia realizovali prevažne vo väčších sídelných celkoch a prezrádzajú vysoké nároky a vkus objednávateľa. Tieto kamenné detaily, menovite kamenné pastofórium označil spišský historik Jozef Špirko za najkrajšie zo spišských dedinských pastofórií. I keď sa nezachovala pôvodná podoba lode, dá sa predpokladať, že olšavský kostol je možné zaradiť k typu spišských dvojloďových kostolov. Svedčí o tom aj skutočnosť, že v kanonickej vizitácii z roku 1731, teda pred radikálnou barokovou prestavbou a úpravou lode sa uvádza, že je zaklenutá. V staršej literatúre sú zmienky aj o výzdobe stien svätyne freskami.

Po tom, čo sa v Olšavici usadili Rusíni, zmenil sa aj charakter obradov a postupne aj mobiliár kostola. Ešte v roku 1683 bola farnosť, podobne ako ďalšie gréckokatolícke obce Spiša, pričlenená k Spišskej diecéze, v roku 1787 bola daná k mukačevskému biskupstvu a od roku 1820 patrí k prešovskému biskupstvu.

Baroková výzdoba interiéru vznikla okolo polovice 18. storočia. V spomínanej kanonickej vizitácii z roku 1731 sa uvádza, že kostol mal tri poškodené oltáre, ale ikonostas sa nespomínal. Dnešný hlavný oltár a ďalšie barokové vybavenie kostola vznikli po roku 1735 a ako uvádza rukopis kroniky farnosti vznikli "nákladmi najjasnejšieho pána Michala Manuela Olšovského, ktorého najmilší rodičia tu v Pánu odpočívajú. Keď ale tento oltár dal ten istý pán biskup a mecenáš vďačne urobiť, svoj znak dal na oltár umiestniť." (Erb biskupa Olšovského je v kartuši nad oltárnym obrazom). Hlavný oltár predstavuje ambitový typ oltárnej architektúry vrcholného baroka, ktorý zvlášť čierno-zlatým kontrastom polychrómie pripomína podobné oltáre, ktoré vytvárali rezbárske dielne levočského stolára Olafa Engelholma a kežmarského rezbára Jána Lercha. Hlavný oltár v Olšavici predstavuje mladší variant tohto typu s odľahčenou architektúrou, dynamizujúcim ornamentom.

Rukopis sochárskej výzdoby v kompozícii Korunovania P. Márie so sv. Trojicou v nadstavci oltára prezrádza sochára, ktorého činnosť na Spiši môžeme v 1. polovici 18. storočia registrovať vo viacerých oltárnych celkoch (napr. oltáre v Podolínci a Sp. Hrhove). Zvláštnosťou centrálnej výzdoby oltára v Olšovci je dvojica mobilných obrazov. Obraz znázorňujúci patróna kostola - sv. Mikuláša Myrského - predstavuje svätca bez biskupských insígnií so svojim atribútom - trojicou zlatých jabĺk na knihe.

Autorstvo tohoto diela by sa dalo pripísať levočskému maliarovi Gotliebovi Krammerovi. O niečo mladšia tabuľová maľba, ktorá vznikla okolo polovice 18. storočia súčasne s prvým ikonostasom, znázorňuje P.Máriu - typ Blahoslavennej Matky Povčskej. Táto ikona patrí k menej známym pamiatkam avšak po nedávnom zreštaurovaní sa dá konštatovať, že sa jedná o jedinečný zachovaný príklad ikonopísnej maľby, ktorá opustila prísny archaický kánon a začala byť prístupná aj vplyvom dobového barokového slohu. Ikonostas, ktorý stál od polovice 18. storočia pred hlavným oltárom bol podľa záznamov z farskej kroniky v roku 1795, zásluhou Bazila Jamborského z veľkej časti prepracovaný a nanovo postavený. Zodpovedal pravdepodobne klasickej schéme architektúry ikonostasov. V dolnej časti vedľa dvojice krajných diakonských a stredných cárskych dverí boli hlavné ikony - Sv. Mikuláš, P.Mária, Kristus Spasiteľ a sv. Ján Evanjelista. Tieto ikony sú dnes v zbierkach Slovenskej národnej galérie v Bratislave a autorstvo týchto diel bolo pripísané známemu maliarovi, levočskému rodákovi Jánovi Rombauerovi. Z ďalšej výzdoby sa zachovali len výjavy Prázdnikov, polopostavy apoštolov, Deesis, Veraikon a veľká časť ornamentálnej výzdoby architektúry, ktoré sú dnes v zbierkach Spišského múzea v Levoči. Z údajov kanonickej vizitácie z roku 1778 vyplýva, že okrem ikonostasu a hlavného oltára v kostole boli ešte 4 ďalšie oltáre, ktoré sa nezachovali. Zo staršej výzdoby dodnes zostala v kostole len baroková kazateľnica, figurálne zaujímavo zdobený svietnik a obraz Ukrižovania, ktorý bol pôvodne oltárnym obrazom staršieho oltára.

Nad vstupom do lode, oproti oltáru je chór, o ktorom už kanonická vizitácia z roku 1778 hovorí: "Chór je v tomto kostole obvyklý, bez organu, na ktorý s obľubou prichádzajú mládenci". V záznamoch farskej kroniky sa ešte koncom 18. storočia spomínajú tri zvony. Dva veľké boli vo veži, najväčší mal nápis "Gregorius Soltys de Olsavicza anno 1617 J.N.R.J.", stredný mal len letopočet 1611. Tretí, najmenší zvon bol umiestnený v dnes už neexistujúcej vežičke nad sanktuárom.

V roku 1735 bola nanovo zaklenutá loď barokovou klenbou, na ktorej boli namaľované viaceré výjavy sprevádzané nápismi a bohatými ornamentami. Táto baroková maľba bola nahradená v nedávnej minulosti novými maľbami, ktoré zdobia klenbu lode kostola dodnes.

4.6 Pamiatky

Chrám sv. Mikuláša

Gréckokatolícky kostol v Olšavici, podobne ako celá obec, patria medzi najstaršie sídla a pamiatky Spiša. Prvá kaplnka sa spomína už v roku 1308, kedy vtedajšiemu zemepánovi Mikulášovi zo Žehry tu dovolil spišský prepošt Pavol postaviť kaplnku

zasvätenú patrónovi zemepána, sv. Mikulášovi. Dnešný kostol bol pravdepodobne postavený po roku 1325 ako rímskokatolícky, v gotickom slohu, ktorý v 14. storočí vládol. Kostol obklopuje zrekonštruovaný stredoveký múr, na východe s baštou, ktorá plní funkciu brány. Podľa tradície je to pamiatka po husitoch. Asi v 2. polovici 15. stor. bola obec kolonizovaná na valašskom práve Rusínmi, ktorí sa zaviazali prijať katolícke vierovyznanie.

Roku 1683 bola farnosť, podobne ako ďalšie gréckokatolícke obce Spiša, pričlenená k Spišskej diecéze, v roku 1787 bola daná mukačevskému biskupstvu a od roku 1820 patrí prešovskému biskupstvu. Dejiny obce a kostola sú úzko spojené s pohnutými dejinami gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku.

Oltár predstavuje variant typu ambitovej vrcholne barokovej oltárnej architektúry, bohato zdobenej dynamickým akantom, najmä po stranách strednej časti oltára a v nadstavcoch bočných dverí oltára, vo farebnom kontraste čiernej polychrómie podkladu a zlátenia najmä plastickej výzdoby a ornamentiky. Ide o typ oltárnej architektúry, ktorý na Spiši po roku 1690 a na začiatku 18. storočia uviedla a spopularizovala levočská stolárska dielňa Olafa Engelholma. Oltár je vyzdobený sochárskou kompozíciou korunovania P. Márie a Svätej Trojice.

Zvláštnosťou centrálnej výzdoby oltára v Olšavici zostáva dvojica mobilných obrazov - P. Márie (typ P. Márie Póčskej), ktorá je na oltári prevažnú časť liturgického roka a obraz patróna kostola - Sv. Mikuláša Myrského. Tabuľová maľba plačúcej Panny Márie (typ svätej Matky Póčskej) - predstavuje klasickú kompozíciu trištvrtpostav P. Márie s dieťaťom v náručí. P. Mária je odetá v ružovom plášti, ktorým má pokrytú aj hlavu, bohato zdobenom motívom ruží, na pravom pleci iluzívne zdobenom motívom šperku v tvare kosoštvorca s drahokamom v strede. Plášť padá v mierne zvlnených záhyboch od laktov smerom nadol, po bokoch postavy a cez predlaktie zdvihnutých rúk vo výške pásu vlní v tvare písmena U. Pod plášťom má modrý splývavý šat, pri krku zdobený zlatou výšivkou v tvare písmena V, v dolnej časti je zriadený v symetrických ale mätko modelovaných vertikálnych záhyboch. Dľaň pravej ruky pridržiava na hrudi, v ohybe lakt'a pravej ruky drží dieťa. Postava Ježiška je v ružovom splývavom šate zdobenom pri krku a v dolnej časti iluzívnou zlatou výšivkou. Pravú ruku so zdvihnutým ukazovákom a prostredníkom dvíha v žehnajúcom geste, ľavou rukou pridržiava knihu. Spod šatu vystupuje chodidlo dieťaťa, obuté v sandále.

Celkový charakter kompozície je archaický, dodržiavajúci akoby kánon ikonopisnej maľby - statický postoj, silne čítaná línia obrysových tvarov, označenie postáv na pozadí MtQ (Matka Božia) vpravo vo výške tváre P. Márie a IEX (Iesus Christos) vpravo pri hlave dieťaťa, neutrálne striebrené pozadie. Línije štvorcových kaziet boli vyryté do kriedového podkladu. Pozadie bolo striebrené striebornou fóliou. V pravidelných štvorcových kazetách bol pôvodne uplatnený motív plastických kaziet. Tieto boli frakturované reliéfne v hmote hrubo pastózne nanášanvej vrstvy farby. Pri poslednej úprave boli odstránené. Pod novšou hliníkovou fóliou sa zachoval iba obrys plochy pôvodného tvaru.

Zároveň škála barokových ornamentálnych detailov - motív ruže na plášti P. Márie, dvojradový perlový náhrdelník, motív barokových anjelov po bokoch postavy P. Márie a pod baldachýnom - pridržiavajú kraje roztvorenej drapérie - charakterizujú dobové uvoľnenie prísnych zásad ikonopisnej maľby podobne ako motív tupého rokaja na pozadí v dolnej časti obrazu alebo motív akantovej rozviliny, stvárnenej reliéfne na striebornom pozadí, alebo maliarsky po stranách baldachýnu.

V doterajšej literatúre boli barokovej výzdobe kostola v Olšavici venované len nepatrné zmienky pri popisoch interiéru. V starších kanonických vizitáciách sú uvádzané údaje týkajúce sa celkového stavu farnosti (Hradszký, Addidamenta..., 1903, s. 262, kanonická vizitácia Jána Szigraia z rokov 1700-1708). V kanonickej vizitácii z konca 18. stor. (okolo roku 1778, ŠOBA

Levoča, Kanonické vizitácie) sa pri popise interiéru uvádza hlavný oltár, štyri bočné oltáre a ikonostas. Prvý podrobný popis výzdoby kostola s uvedením okolností jej vzniku sa nachádza v manuscripte *Historia Ecclesiae Parochiae Olsaviczensis et Filialium* z roku 1881 (Archív Farského úradu v Olšavici). V prvej časti tejto histórie domus jej autor, notár Dionýz Kovaliszky priznáva, že z veľkej časti prepisuje starší rukopis farára Andreja Ladizsinského, ktorý v Olšavici pôsobil od roku 1763 do 80. rokov 18. storočia. V časti o kostole uvádza, že tento bol zaklenutý a klenba zdobená dnes už nezachovanou maľbou v roku 1735. V tejto súvislosti cituje nápis, ktorý bol na klenbe ...supra Bemma seu Iconostasis... Dá sa predpokladať, že v tejto dobe, teda okolo a po roku 1763 mal farský kostol v Olšavici už terajší oltár a ikonostas. V časti o oltároch podrobne popisuje hlavný oltár: "Na veľkom oltári sú zavesené dva obrazy dosť elegantnej maľby - sv. Mikuláša, biskupa Myrenského a blahoslavenej Matky Póčkej. Priestor nad týmto umelecky urobeným dielom zdobí koruna s Najsv. Trojicou, Blahoslavenou Pannou, ako aj anjelmi, predstavujúci oslavný kult. Tento oltár bol urobený pred niekoľkými rokmi (...paucos annos est curata ...), nákladmi najjasnejšieho pána Michala Manuela Olsavského..., ktorého najmilší rodičia tu v Pánu odpočívajú. Keď ale tento oltár dal ten istý pán biskup a mecenas vďačne urobiť, svoj znak dal na oltár umiestniť". Ďalej autor popisuje ikonostas. K ikonostasu sa viaže ešte jeden údaj zo záveru tohoto rukopisu, kedy autor prepisu histórie domus uvádza poznámky o kostole a fare. Pri roku 1795 zaznamenáva, že ikonostas bol v strede a zhora Basilom Jamborským, kňazom v Slovinkách, novo zhotovený (novum curatum), proroci na náklady kostola v tom istom čase.

Spišský historik Ján Vencko (1941, s. 321-322) pri popise interiéru okrajovo spomína tabuľovú maľbu P. Márie a okrem oltára aj vznik ikonostasu pripisuje mecénskej aktivite biskupa Michala Manuela Olšavského.

V súpise pamiatok (1968) je pravdepodobne obraz Panny Márie datovaný do 19. storočia, v súpise hnutelných pamiatok východoslovenského kraja (1969) je tabuľová maľba spolu s celým oltárom datovaná do 1. polovice 18. storočia. Nezrovnalosti v datovaní vyplývali pravdepodobne z faktu, že tabuľová maľba P. Márie bola porovnávaná a dávaná do súvisu buď so vznikom ikonostasu, ktorý až do konca 50. rokov stál pred hlavným oltárom, alebo bola datovaná en bloc ako súčasť oltára. Podoba obrazu pred terajším reštaurovaním, poznamenaná nevhodnými úpravami a premaľbami, potvrdzovala skôr jeho mladšie datovanie do 19. storočia.

Na základe výsledkov terajšieho reštaurátorského zásahu a nových zistení v archívnych prameňoch môžeme potvrdiť vznik tejto maľby pred polovicou 18. storočia v rovnakom časovom horizonte so vznikom architektúry a ďalšej výzdoby hlavného oltára. Na základe údajov z histórie domus dolnú časovú hranicu tvorí záznam o zaklenuťi kostola v roku 1735. Z viacerých archívnych prameňov vyplýva, že kostol bol v tom čase intenzívne upravovaný a zásluhu na tom mal vtedajší farár Ján Jamborský. Ak pripustíme, že zachovaný manuscript histórie domus z roku 1881 v úvodnej časti presne prepisuje staršiu historiú domus písanú po roku 1763 kňazom Andrejom Ladizsinským, potom akceptujeme údaj o vzniku oltára ako daru biskupa Michala Manuela Olšavského, rodáka z Olšavice, azda najvýznamnejšej osobnosti gréckokatolíckej cirkvi v tej dobe. Potvrdzuje to jednak erb nad centrálnou nikou s obrazmi v

hlavnom oltári, jednak výber mariánskeho obrazu ako typu plačúcej Panny Márie z kostola v Póči.

Výstavbu kamenného kostola v Póči začal po zázraku plačúcej ikony Panny Márie v roku 1731 mukačevský biskup Juraj Genadij Bizanci (1716-1733), pokračoval jeho nástupca biskup Simeon Olšavský (1733-1737), starší brat Michala Manuela Olšavského, ktorý pútnický kostol v Póči dostaval v roku 1749.

Erb biskupa Olšavského na hlavnom oltári kostola v Olšavici umožňuje bližšie datovať oltár a aj obraz P. Márie do doby úmrtia biskupa Simeona Olšavského v roku 1737 a vymenovania Michala Manuela Olšavského za biskupa mukačevského. Prvé menovanie v roku 1738 bolo odvolané, k druhému vymenovaniu došlo v roku 1743. Tieto údaje potvrdzuje aj charakter maľby obrazu, ornamentálny aparát - motív baldachýnu (na barokových oltároch môžeme sledovať od 30. rokov 18. storočia), motív ruže a dvojradový perlový náhrdelník možno nájsť na barokových ženských domácich portrétoch od 40. rokov 18. storočia (napr. zásnubné ženské portréty J. G. Krammera) a nakoniec motív tupého rokaja, symptomatický pre výzdobný aparát barokového výtvarného prejavu od 40. rokov 18. storočia.

Gerčakov mlyn

Drevenice

4.7 Výchova a vzdelávanie

V súčasnosti výchovu a vzdelávanie detí v obci poskytuje: Materská škola

4.8 Zdravotníctvo

Zdravotná starostlivosť sa v obci neposkytuje

4.9 Sociálne zabezpečenie

Sociálne služby obec neposkytuje.

4.10 Hospodárstvo

Najvýznamnejším poskytovatelia služieb v obci:

- Predajňa potraviny – Potraviny Beličaková Alžbeta

Poľnohospodárska výroba :

Poľnohospodárske družstvo Olšavica – Brutovce so sídlom v Olšavici

Samostatne hospodáriaci roľníci:

- Juraj Hrončák, Olšavica 92
- Marek Rusiňák, Olšavica č. 1
- Michal Suchý, Olšavica č.6

Farský úrad

Adresa : Gréckokatolícky farský úrad v Olšavici

Správca farnosti: Mgr. Michal Tkáč

5. Informácia o vývoji obce z pohľadu rozpočtovníctva

Základným nástrojom finančného hospodárenia obce bol rozpočet obce na rok 2022. Obec zostavila rozpočet podľa ustanovenia § 10 odsek 7) zákona č.583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Rozpočet obce na rok 2022 bol zostavený ako prebytkový. Bežný rozpočet bol zostavený ako prebytkový, kapitálový rozpočet bol zostavený ako schodkový a finančné operácie neboli zostavené.

Hospodárenie obce sa riadilo podľa schváleného rozpočtu na rok 2022.

Rozpočet obce bol schválený obecným/mestským zastupiteľstvom dňa **13. 12. 2021** uznesením č. **4/2021**.

5.1 Plnenie príjmov a čerpanie výdavkov za rok 2022

	Schválený rozpočet	Rozpočet po zmenách	Skutočné plnenie príjmov/čerpanie výdavkov k 31.12.2022	% plnenia príjmov % čerpania výdavkov
Príjmy celkom	154 183,00	154 183,00	205 601,14	133,35
Z toho:				
Bežné príjmy	154 183,00	154 183,00	178 488,90	115,76
Kapitálové príjmy	0,00	0,00	20 000,00	0,00
Finančné operácie	0,00	0,00	7 112,24	0,00
Výdaj celkom	154 183,00	154 183,00	205 601,14	133,75
Z toho:				
Bežné výdavky	152 683,00	152 683,00	156 322,75	102,38
Kapitálové výdavky	1 500,00	1 500,00	49 278,39	3 285,23
Finančné operácie	0,00	0,00	0,00	0,00

5.2 Prebytok/schodok rozpočtového hospodárenia za rok 2022

Hospodárenie obce	Skutočnosť k 31.12.2022 v EUR
Bežné príjmy spolu	178 488,90
z toho : bežné príjmy obce	178 488,90
Bežné výdavky spolu	156 322,75
z toho : bežné výdavky obce	156 322,75
Bežný rozpočet	22 166,15
Kapitálové príjmy spolu	20 000,00
z toho : kapitálové príjmy obce	20 000,00
Kapitálové výdavky spolu	49 278,39
z toho : kapitálové výdavky obce	49 278,39
Kapitálový rozpočet	- 29 278,39
Prebytok/schodok bežného a kapitálového rozpočtu	- 7 112,24
Vylúčenie z prebytku	0,00
Upravený prebytok/schodok bežného a kapitálového rozpočtu	0,00
Prijmové finančné operácie	7 112,24
Výdavkové finančné operácie	0,00
Rozdiel finančných operácií	7 112,24
PRÍJMY SPOLU	205 601,14
VÝDAVKY SPOLU	205 601,14
Hospodárenie obce	0,00
Vylúčenie z prebytku	0,00
Upravené hospodárenie obce	0,00

Schodok rozpočtu zistený podľa ustanovenia § 10 ods. 3 písm. a) a b) zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ako rozdiel príjmov a výdavkov bežného a kapitálového rozpočtu sa pokrýva zapojením finančných prostriedkov z predchádzajúceho roka.

V zmysle ustanovenia § 16 odsek 6 zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa na účely tvorby rezervného fondu sa z výsledku hospodárenia tvorba za rok 2022 nevytvára.

Výsledkom hospodárenia obce za rok 2022 po zapojení finančných operácií je suma 0,00 EUR.

5.3 Rozpočet na roky 2023 – 2025

	Skutočnosť k 31.12.2022	Rozpočet na rok 2023	Rozpočet na rok 2024	Rozpočet na rok 2025
Príjmy celkom	205 601,14	173 500,00	169 837,00	186 884,00
Z toho				
Bežné príjmy	178 488,90	173 500,00	159 901,00	186 884,00
Kapitálové príjmy	20 000,00	0,00	0,00	0,00
Finančné príjmy	7 112,24	0,00	0,00	0,00
Výdavky celkom	205 601,14	173 500,00	159 901,00	163 310,00
Z toho:				
Bežné výdavky	156 322,75	146 997,00	142 901,00	146 310,00
Kapitálové výdavky	49 278,39	26 503,00	17 000,00	17 000,00
Finančné výdavky	0,00	0,00	0,00	0,00

6. Informácie o vývoji obce z pohľadu účtovníctva

6.1 Majetok

Názov	Skutočnosť k 31.12.2021	Skutočnosť k 31.12.2022
Majetok spolu	1 028 910,27	1 069 107,65
Neobežný majetok spolu	993 042,84	1 040 321,23
z toho:		
Dlhodobý nehmotný majetok		
Dlhodobý hmotný majetok	993 042,84	1 040 321,23
Dlhodobý finančný majetok		
Obežný majetok spolu	35 867,43	28 786,42
z toho:		
Zásoby	453,01	845,97
Zúčtovanie medzi subjektmi VS	0,00	0,00
Dlhodobé pohľadávky	0,00	0,00
Krátkodobé pohľadávky	368,12	6,39
Finančné účty	35 046,30	27 934,06
Poskytnuté návr.fin.výpomoci dlh.	0,00	0,00
Poskytnuté návratné	0,00	0,00

fin.výpomoci krát.		
Časové rozlíšenie	0,00	0,00

6.2 Zdroje krytia

Názov	Skutočnosť k 31.12.2021	Skutočnosť k 31.12.2022
Vlastné imanie a záväzky	1 028 910,27	1 069 107,65
Vlastné imanie	455 571,98	509 633,50
Z toho:		
Oceňovacie rozdiely	0,00	0,00
Fondy	0,00	0,00
Výsledok hospodárenia	455 571,98	509 633,50
Záväzky	41 133,71	27 269,57
Z toho:		
Rezervy		
Zúčtovanie medzi subjektmi VS		2 269,57
Dlhodobé záväzky		
Krátkodobé záväzky	16 133,71	
Bankové úvery a výpomoci	25 000,00	25 000,00
Časové rozlíšenie	532 204,58	532 204,58

6.3 Pohľadávky

Pohľadávky	Zostatok k 31.12.2021	Zostatok k 31. 12. 2022
Pohľadávky do lehoty splatnosti	368,12	6,39
Pohľadávky po lehoty splatnosti	0,00	0,00

6.4 Záväzky

Záväzky	Zostatok k 31.12.2021	Zostatok k 31. 12. 2022
Záväzky do lehoty splatnosti	16 133,71	0,00
Záväzky po lehoty splatnosti	0,00	0,00

7. Hospodársky výsledok za rok 2022 – vývoj nákladov a výnosov

Názov	Skutočnosť k 31. 12. 2021	Skutočnosť k 31. 12. 2022
Náklady	132 372,62	146 029,87
50 – Spotrebované nákupy	24 741,56	30 948,04
51 - Služby	26 694,33	26 550,63
52 – Osobné náklady	77 508,98	84 600,80
53 – Dane a poplatky	281,14	400,08
54 – Ostatné náklady na prevádzkovú činnosť	1 653,97	515,74
55 – Odpisy, rezervy a OP z prevádzkovej a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	0,00	0,00
56 – Finančné náklady	1 492,64	2 464,82
57 – Mimoriadne náklady	0,00	549,76
58 – Náklady na transfery a náklady z odvodov príjmov	0,00	0,00
Výnosy	158 423,96	185 083,30
60 – Tržby za vlastné výkony a tovar	4 839,80	5 242,73
61 – Zmena stavu vnútroorganizačných služieb	0,00	0,00
62 – Aktivácia	0,00	0,00
63 – Daňové a colné výnosy a výnosy z poplatkov	132 635,88	131 809,27
64 – Ostatné výnosy	4 242,33	19 653,74
65 – Zúčtovanie rezerv a OP z prevádzkovej a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	0,00	0,00
66 – Finančné výnosy	0,00	0,00
67 – Mimoriadne výnosy	0,00	0,00
69 – Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach, VÚC a v RO a PO zriadených obcou alebo VÚC	16 705,95	28 377,56
Hospodársky výsledok /+kladný HV, - záporný HV/	26 051,34	39 053,43

8. Ostatné dôležité informácie

8.1 Prijaté granty a transfery

V roku 2022 obec prijala nasledovné granty a transfery:

Poskytovateľ dotácie	Suma v EUR	Účel
ÚPSVaR	798,69	Aktivačná činnosť
MV SR – OÚ Poprad	1 867,02	Voľby
MV SR - školstvo	1 607,00	Dotácia na 5 r. deti MŠ
MV SR – OÚ Poprad	87,78	Hlásenie pobytu občanov a registra obyvateľstva
MV SR – OÚ Poprad	18,00	Register adries
Dobrovoľná požiarna ochrana Bratislava	1 400,00	Dotácia pre DHZO Olšavica
MV SR	15 778,50	Ukrajina
MV SR – OÚ Poprad ŽP	26,64	Životné prostredie
VÚC Prešov	20 000,00	Kapitálový grant

8.2 Poskytnuté dotácie

V roku 2022 obec neposkytla zo svojho rozpočtu dotácie.

8.3 Predpokladaný budúci vývoj činnosti

Predpokladané investičné akcie realizované v budúcich rokoch:

Kanalizácia a ČOV v obci Olšavica	500 000,00 EUR
Dokončenie hasičskej zbrojnice (zateplenie, vnútorné omietky ...)	25 000,00 EUR
Oprava a údržba Ľudového domu	7 500,00 EUR
MÚZEUM – bačovská koliba	40 000,00 EUR

8.4 Udalosti osobitného významu po skončení účtovného obdobia

Po 31. decembri 2022 nenastali také udalosti, ktoré by si vyžadovali zverejnenie alebo vykázanie v účtovnej závierke za rok 2022. Upozorňujeme ale na skutočnosť pokračovania šírenia ochorenia COVID-19, čo má negatívny vplyv na fungovanie obce.

Dňa 24. 2. 2022 vypukol vojnový konflikt na Ukrajine. Akýkoľvek dopady na hospodárenie a celkovú finančnú situáciu zahrnie účtovná jednotka do účtovníctva a účtovnej závierky v r. 2022.

Prílohy:

- Individuálna účtovná závierka: Súvaha, Výkaz ziskov a strát, Poznámky
- Správa štatutárneho audítora